DİYARBAKIR ÖZGÜR HABER

12 KASIM 2014 ÇARŞAMBA

DİTAM'dan çarpıcı bir proje; Erken Evliliklerin Toplumsal Meşruiyeti: Nitel bir çalışma"

Evliliklerde aile etkisi fazla!

DİTAM tarafından yürütülen ve İsveç İstanbul Başkonsolosluğu ve Açık Toplum Vakfı ve Eczacılar Odası tarafından desteklenen Erken Evliliklerin Toplumsal Meşruiyeti: Nitel bir çalışma projesinin sonuçları açıklandı. Danışmanlığını Prof. Dr. Rüstem Erkan, yürütücülüğünü Yrd. Doç. Dr. Naciye Yıldız tarafından yapılan projede, "Erken Yaşta Evliliklerin Toplumsal Meşruiyeti: Nitel Bir Araştırma Projesi" çerçevesinde Diyarbakır, Urfa ve Siirt'e yapılan araştırmanın sonuçlarına göre, çocuk yaşta zorla evlendirmelerin yüzde 75'inin ailelerinin kararıyla evlendiriliyor ve bunların yüzde 65'inin 16 yaşından küçük olduğu tespit edildi.

Sait BAYRAM

İsveç İstanbul Başkonsolosluğu ile Açık Toplum Vakfı tarafından desteklenen Dicle Toplumsal Araştırmalar Merkezi Derneği (DİTAM) liderliğinde, Diyarbakır Eczacılar Odası ortaklığında yürütülen "Erken Yaşta Evliliklerin Toplumsal Meşruiyeti: Nitel Bir Araştırma Projesi"nin araştırma sonuçları açıklandı. DİTAM toplantı salonunda yapılan toplantıya, KAMER, Eczacılar Odası Başkanı Ferat Değer, ile DİTAM Başkanı Mehmet Kaya, proje danışmanı Prof. Dr. Rüstem Erkan, proje yürütücüsü Yrd. Doç. Dr. Naciye Yıldız katıldı.

Foto: Şehmus KIZILASLAN

Kaya: Erken Yaşta evlilik sıklıkla görülen toplumsal bir sorundur

Toplantıda ilk olarak konuşan Dicle Toplumsal Araştırmalar Merkezi (DİTAM) Başkanı Mehmet Kaya, Erken yaşta evlilik dünyada birçok ülkede görülmekle birlikte Türkiye'de sıklıkla görülen toplumsal bir sorun olduğunu ifade ederek, "Afrika ülkelerinde yüksek oranda görülen bu sorun Sağlık başta olmak üzere toplumun sosyal yapısını da çok önemli anlamda olumsuz etkilen bir sorundur. Türkiye Avrupa Ülkeleri arasında Gürcistan'tan sonra yüzde 14'lük bir oran ile ikinci sıradadır. Bölgemizde bu sorunun oluşumu, seyri ve sonuçları kendine özgü koşulları içinde barındırmakla birlikte bir aile içi sorun ve toplumsal değer olarak algılanması sonucunda tespiti de, çözümü de oldukça zor bir sorundur" dedi.

Toplumda meşru görülmesini sağlayan nedenleri ortaya çıkardık

DİTAM olarak bu önemli sorunun en önemli ayağı olan ve bu evliliklerin yıllarca süregelmesine neden olan toplumda meşru görülmesini sağlayan nedenleri bu projede ortaya çıkarmaya çalıştıklarına işaret eden Kaya, "Bu projemizde, Dicle Üniversitesi Sosyoloji Ana Bilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Rüstem Erkan ve Dicle Üniversitesi Sosyoloji Ana Bilim Dalı öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Naciye Yıldız hocamız bu çalışmayı yaptılar. Kendilerine teşekkür ediyoruz. Bu anlamda projeyi birlikte yürüttüğümüz proje ortaklarımız Diyarbakır Eczacı Odası Başkanı Ferat Değer'e, Araştırmalara katkıları nedeniyle gerçekten kadın konusunda önemli çalışmalar yapmış KAMER'e teşekkürlerimizi sunuyoruz. Gerçekten bu projede büyük emekleri oldu. Özelikle karar vericiler ve kadınlarla görüşmelerde en zorlandığımız konulardan biriydi. Çünkü gerçekten onlardan bu bilgiyi almak zordu. Çünkü bildiğiniz gibi çok önemli bir aile içi sorun olarak algılandığı için belki de. Ne görüşmeyi kabul ediyorlardı ne de bilgi aktarıyorlardı. Ama gerçekten başarı ile sonuçlandırdık. Kendilerine teşekkür ediyoruz. Bu projeye ayrıca maddi katkı sunan Açık Toplum Vakfı ve İsveç İstanbul Başkonsolosuna da teşekkür ediyoruz. Ayrıca özellikle projemizin çalıştaylarına katkıları, projeyle ilgili bilgi ve birikimlerini bizlerle paylaşan Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü'ne, Adalet Bakanlığına Diyarbakır Barosu'na, Kocaköy Belediyesi Eşbaşkanına, Diyanet-Sen'e, Sivil toplum kuruluş temsilcilerine, akademisyenlere, karar vericilere, kadınlarımıza ve bu projede çalışan tüm kesimlere DİTAM adına teşekkürlerimi sunuyorum" diye konuştu.

Değer: Bölgenin kanayan yarası: Erken yaşta evlilikler

Proje ortağı 11. Bölge Eczacı Odası Başkanı Ferat Değer ise, DİTAM Erken evliliklerin toplumsal meşruiyetiyle ilgili çalışma başlattığını belirterek, "Biz proje ortağı olarak kendilerine katıldık. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yaşayan toplumun kanayan yarası bu. Bu süreç içerisinde sanki suçlular çocuklarmış gibi bir izlenim yaratılmaktadır. Aslında bu işin en büyük sorumluları ve suçluları büyüklerdir. Genelde her ne kadar Aile ve Sosyal Politikalar bakanlığı ile ilgili sıkıntı varsa bile, yerelde de belediye ve eğitimcilerde bir sıkıntı vardır. Bu yüzden ben bütün sorunun büyüklerden kaynaklandığı düşüncesini taşırken, çocuklarımıza gerçekten önem vermeliyiz. Belediyemiz çocuk oyun alanlarını genişletmeli, çocukları çocuk gibi yaşatalım, yaşatmanın yollarını bulmalı" dedi.

Rojavalı ve Şengalli çocuklara sahip çıkalım

Bölgeye Suriye'den gelen 500 civarında çocuğun olduğunu hatırlatan Değer, "Bu çocukların kışı rahat bir şekilde atlatabilecek durumda değiller, ben yine yerel bazda belediyenin ve genel bazda da hükümetin bu konuda bir destek vermesi gerektiğini ve oradaki çocuklarımız için de bir nebze de olsa kışı atlatmaları açısından yardımcı olmalarını kendi aralarındaki siyasi çekişmeleri bir tarafa bırakmalarını rica ediyorum" diye konuştu.

Erkan: Bu bir Türkiye sorunudur

Projenin danışmanı Prof. Dr. Rüstem Erkan da, bölgenin daha çok siyasi olaylardan dolayı gündemde olmasından kaynaklı çocuk yaşta zorla evlendirilme mevzusunun bölgede daha fazla olduğu yönünde bir algı oluştuğunu ifade etti. Türkiye ve Kürdistan sahalarında yapılan çalışmalardan Türkiye'nin bazı bölgelerinde çocuk yaşta zorla evlendirilenlerin fazla olduğuna dikkat çeken Erkan, "Bu bir Türkiye sorunudur. Erken yaşta evliliklere yaşandığı bölgede ciddi bir tepki yok. Bu da bir sorundur. İnsanlar buna tanıklık ediyor ama tepki göstermiyor. Bizde bunu meşru kılanlar nelerdir üzerinden Diyarbakır, Siirt ve Urfa'da bir çalışma yürüttük. Bir tarama çalışması yaptık. 184 tane erken yaşta evlenmiş kadınla görüştük ve profillerini çıkarttık. Bu 184 kadından 30'u ile derinlemesine görüşme yaptık. Evlilik süreci içersinde kim daha aktif rol almış bunu ortaya çıkarmaya çalıştık. Yine 184 kadın arasından 41'i ile yapılan görüşmelerde ise meşruiyetin nedenlerini bulmaya çalıştık. Çalışmada önemli bulgular elde edildi" dedi.

Yıldız: "Yüzde 75'i ailelerinin kararıyla evlendiriliyor"

Ardından Proje Yürütücüsü Yrd. Doç. Dr. Naciye Yıldız, tarama sonucunda ortaya çıkan bulguları aktardı. Elde edilen bulgulara göre, "Erken yaşta evlilik yapan" 184 kadının evlenme yaşına bakıldığında bunlardan yüzde 9'u 14 yaşında, yüzde 20'si 15 yaşında, yüzde 33'ü 16 yaşında, yüzde 34'ü ise 17 yaşında evlendirilmiş. Bölgede yapılan taramaya göre erken evlilik yapanların yaklaşık yüzde 65'nin 16 yaş ve altında evlendirildikleri belirtildi. Bu kadınlar ile evlilik yapan erkeklerin yaşları ise 20 ile 26 yaş arasında. Araştırma sorucuna göre bölgede erken yaşta evlilik yapan kadınların yüzde 40'ı hiç okula gitmemiş, yüzde 38'i ilkokul, yüzde 16'sı ise ortaokul mezunu olduğu ortaya çıktı. Yine erken yaşta evlenen kadınların yüzde 87'si 18 yaşını doldurduktan sonra resmi nikah yaptırmışken, yüzde 13'ünün ise resmi nikahı bulunmuyor. Siirt ve Urfa'da erken yaşta evlilik yapan kadınların yüzde 50'si akraba evliliği yapmışken, Diyarbakır'da bu oran yüzde 20 olarak belirlenmiştir. Ve araştırmaya göre erken yaşta evlilik yapan kadınların yüzde 75'inin ailelerinin kararıyla evlendirildiği ifade ediliyor.

'Erken yaşta evlilik ataerkil toplumsal yapının sorunudur'

Sıkça kullanılan "çocuk gelinler" kavramının kullanılmasının bile belli bir ölçüde bu sorunu meşrulaştıran bir yaklaşım içerdiğini belirten Yıldız, "çocuk ve gelin" kavramının bir araya bile getirilmemesi bunun yerine zorla evlendirilen çocuklar kavramının kullanılmasını önerdi. Yıldız, "Egemen ataerkil toplumsal değer ve normlar sorgulanmalı, yerleşik toplumsal cinsiyet rolleri aşılmalıdır. Erken yaşta evlilik sadece kadınların değil, özellikle egemen ataerkil toplumsal yapının sorunudur. Bu ataerkil yapının değiştirilmesi için bölgedeki kanaat önderleri ve siyasi aktörlerin bu konuda aktif rol almaları sağlanmalıdır. Kız çocuklarının en az lise mezunu olmalarını sağlayacak kadar ekonomik, sosyal ve yasal tedbirlerin alınması ve uygulanması gereklidir" dedi.

"Ölüleri memnun etmek için evlendiriliyorlar"

Görüştükleri kadınlardan birinin, 'babası hayattayken halasına söz verdiğini ve bu nedenle ikisi de istememesine rağmen kuzeni ile evlendirildiğini' söylediğini aktaran Yıldız, "Dolayısıyla ölüleri bile memnun etmek için kızları evlendiriyorlar" dedi. Görüşmelerde kız çocuklarının evlendirilmesinde kullanılan yöntemlerden birinin "berdel" olduğunun görüldüğünü dile getiren Yıldız, "Önce bir kız çocuğunu istiyorlar ve diğer taraftan da ailenin erkeğine karşılığında kız verilmesi karşılığı şart koşuluyor. Kızlardan birinin küçük olması durumunda itiraz oluyor ancak yine de takas gerçekleşiyor. Ama bu iki evlilikten birinin problemi diğer tarafa da yansıyor. Mesela 'berdel evliliği yapan bir kız çocuğu, çocuk sahibi olmadığı için kaynanası tarafından kötü muamele gördüğünü ve bunun diğer tarafa da yansıdığını' söylüyordu" dedi.

Evet deseler bile iradelerini yansıtmıyor

Görüşmelerde çocuk yaşta kızların "isteğe bağlı evliliklerinin" olduğunun da görüldüğünü ifade eden Yıldız, "Önce kız çocukları okuldan alınıyor ve kendi deyimleri ile 'ev' kızı oluyorlar. Sonra görücüler gelmeye başlıyor. Fakat bu görücüler geldiğinde kızlara görüşleri soruluyor. Diğer evliliklerde de soruluyor. Ama bu kadınların çoğu şunu diyor; 'Evet bize sordular. Çocuk yaşta evliliğin ne olduğunu bilmiyordum.' Yani kadınlar 'evet' deseler bile bunun kendi iradelerini yansıtmadığını ifade ediyorlar" diye konuştu.

"Gözleri açılmasın diye erken evlendiriliyorlar"

Bu evliliklerin "neden onaylandığı" ile ilgili önlerine iki temel konunun çıktığına da vurgu yapan Yıldız, "Biri sosyokültürel etkenler, diğeri ise ekonomik etkenler. Sosyokültürel etkenlere baktığımızda karşımıza toplumsal değerler ve normlar alanı, yani bunun içine ataerkil ilişkiler, ataerkil yapılanma, toplumsal cinsiyet rolleri giriyor. Diğer taraftan egemen ataerkil değerler ve toplumsal cinsiyet rolleri. Kız çocuklarının okutulmayacağı, okumasına gerek olmadığı, okula giderse laf olacağı, kızın gözünün açılacağı ya da birine kaçacağı. Ayrıca okusa bile çalışmayacak, okumanın da karşılığı yok gibi gerekçeler öne sürülüyor. Yine evde kalma korkusu var. 'Evde kaldı demesinler, çünkü evde kalan kız çocuklarını ya kumaya ya yaşlılara ya da kimsenin evlenmek istemediği problemli erkeklere veriyorlar' gibi bir anlayış var" dedi.

"Erkek çocuklar 'adam' olsun diye evlendiriliyor"

Erkek çocuklarının ise 'sokaklardan kurtulur, evinin yolunu bulur, başı bağlanır' gerekçeleri ile evlendirildiklerine dikkat çeken Yıldız, "İkisi arasındaki en önemli fark kadınlar negatif bir değerlendirme, erkekler ise pozitif değerlendirmelerle evlendiriliyor. Yani erkekler, bunu tırnak içinde söylüyorum, 'adam' olmak için evlendiriliyor" diye konuştu.